

ماجرای مک‌فارلین

ماجرای ایران-کنترا (به انگلیسی: Iran Contra affair) که به ماجرای مک‌فارلین^[۲] و ماجرای ایران گیت نیز معروف است، یک رسوایی سیاسی است که در ایالات متحده آمریکا از ۲۰ اوت ۱۹۸۵ تا ۴ مارس ۱۹۸۷ (۲۹ مرداد ۱۳۶۴ - ۱۳ اسفند ۱۳۶۵) به مدت یک‌سال و نیم، در دور دوم ریاست جمهوری رونالد ریگان رخ داد.^[۳] مقامات دولت ریگان به‌طور مخفیانه، با فروش تسلیحات به ایران، که در تحریم تسلیحاتی بود، کمک‌رسانی کردند.^[۴] آنان امیدوار بودند که بدین وسیله آزادی گروگان‌های آمریکایی در لبنان را تضمین کرده و شورشیان کنترهای نیکاراگوئه را تأمین بوجه کنند. تأمین بوجه کنترها از سوی دولت آمریکا بر اساس لایحه بولند، از سوی کنگره ممنوع اعلام شده بود.

ماجرای مک‌فارلین

ریگان در ملاقات با (از چپ به راست) کاسپار واینبرگر وزیر دفاع، جرج پی. شولتز وزیر امور خارجه، اد میس دادستان کل، و رئیس کارکنان دان ریگن در دفتر بیضی

تاریخ	۲۰ اوت ۱۹۸۵ - ۴ مارس ۱۹۸۷
با نام دیگر	ایران-کنترا
شرکت‌کننده‌ها	رونالد ریگان، رابرت مک‌فارلین، کاسپار واینبرگر، کنترها، الیور نورث، هاشمی رفسنجانی، منوچهر قربانی فر، محسن کنگرلو، علی هاشمی، جان پویندکستر، مانوئل نوریگا، عماد مغنیه (لبنان) ^[۱]

رسوایی ایران-کنترا بزرگ‌ترین بحران داخلی دوران ریاست جمهوری رونالد ریگان بود و افشای آن در ایران هم تأثیر قابل توجهی گذاشت.^[۵]

این رسوایی با عملیاتی به منظور آزادسازی هفت گروگان آمریکایی که در لبنان اسیر عماد مغنیه بودند، آغاز شد. این گروه شبه نظامی پیوندهایی با سپاه پاسداران انقلاب اسلامی داشت.^{[۶][۷]} برنامه‌ریزی شده بود که از انبارهای سلاح‌های اسرائیل، تسلیحاتی را به ایران ارسال کنند، و آنگاه آمریکا انبارهای تسلیحات اسرائیل را از نو تأمین کرده و وجه آن را از اسرائیل دریافت کند. دریافت‌کنندگان ایرانی باید قول می‌دادند هر چه در توان‌شان باشد را برای آزادسازی گروگان‌های آمریکایی انجام دهند.^[۸] سرگرد الیور نورث از شورای امنیت ملی ایالات متحده آمریکا در اواخر ۱۹۸۵ اصلاحاتی در نقشه تعبیه کرد، که بنا بر آن بخشی از عواید حاصل از فروش سلاح برای تأمین بودجه مخالف جبهه آزادی‌بخش ملی ساندینیستا، یا همان کنترها، در نیکاراگوئه هدایت می‌شد.^{[۹][۱۰]}

با این که رئیس‌جمهور رونالد ریگان از حامیان جنبش کنترا بود،^[۱۱] شواهد در خصوص این که هدایت پول حاصله از فروش سلاح به ایران به کنترها با اجازه او بوده، مورد مناقشه است.^{[۸][۹][۱۲]} یادداشت‌های دست‌نویس کاسپار واینبرگر در ۷ دسامبر ۱۹۸۵، نشان می‌دهند که ریگان از انتقال احتمالی گروگان‌ها با ایران، و نیز فروش موشک‌های ام‌آی‌ام-۲۳ هاوک و بی‌جی‌ام-۷۱ تاو به عناصر «میان‌رو» در آن کشور مطلع بوده است.^[۱۳] کاسپار واینبرگر نوشت که ریگان گفته «او می‌توانست پاسخگوی اتهامات غیرقانونی بودن باشد ولی نمی‌توانست به این اتهام پاسخی دهد که رئیس‌جمهور ریگان بزرگ قوی از فرصت آزاد کردن گروگان‌ها گذر کرده است»^[۱۴] پس از افشای فروش تسلیحات در نوامبر ۱۹۸۶، ریگان در تلویزیون ملی

ظاهر شد و گفت که انتقال تسلیحات رخ داده، ولی ایالات متحده در قبال گروگان‌ها تسلیحات داد و ستد نکرده است.^[۱۴] تحقیقات در پی نابود شدن و عدم ارائه‌ی حجم بزرگی از اسناد در خصوص این رسوایی، از سوی دولت ریگان به محققان، کند شد.^[۱۵] در ۴ مارس ۱۹۸۷ ریگان در خطاب به تلویزیون ملی مسئولیت کامل همه اقداماتی که از آن مطلع نبوده را پذیرفت و اعتراف کرد «آنچه به عنوان گشایشی استراتژیک به ایران شروع شد، در هنگام اجرا، به تبادل اسلحه در قبال گروگان‌ها رو به زوال گذاشت.»^[۱۶]

کنگره آمریکا در آن زمان کمک مالی به شورشیان نیکاراگوئه را ممنوع کرده بود.^[۱۷]

در ایران، یک ماه بعد از آمریکا، این ماجرا را **منوچهر قربانی فر** دلال اسلحه، با نامه‌ای به **فتح‌الله امید نجف‌آبادی** از اطرافیان **منتظری** اطلاع داد (چون آمریکایی‌ها و دولت ایران تلاش کرده بودند او را از معاملات کنار بگذارند). پس برای اولین بار این موضوع، در بیت قائم‌مقام رهبری مطرح شد. گفته می‌شود **سید مهدی هاشمی** مسئول **نهاد نهضت‌های آزادی‌بخش سپاه** که از نزدیکان منتظری بود، به وسیله روزنامه **الشرع لبنان** این ماجرا را فاش کرد.^[۱۸] ماجرای مک‌فارلین در **خاطرات حسینعلی منتظری** در صفحات ۵۸۷ و ۶۰۷ و همچنین نامه‌های **منوچهر قربانی فر** به **محسن کنگرلو** به همراه سند در پیوست‌های ۱۳۰ و ۱۳۱ **خاطرات حسینعلی منتظری** مفصل آمده است.

ماجرای ایران-کنترا بعد از **رسوایی واترگیت** بزرگ‌ترین رسوایی سیاسی آمریکا لقب گرفت.^[۱۹]

شرح واقعه

ایران در اواسط دهه هشتاد میلادی، درگیر جنگ با عراق بود و به کمک از خارج برای جنگ و اقتصاد نیاز داشت. به علاوه ارتش ایران در پیش از انقلاب ۱۳۵۷ به‌طور گسترده‌ای مسلح به اسلحه آمریکایی بود و این نیاز ایران به تجهیزات آمریکایی را دو چندان می‌کرد، اما پس از بحران **گروگان‌گیری در سفارت ایالات متحده آمریکا** در تهران، **جیمی کارتر** رئیس‌جمهور وقت آمریکا، ایران را مورد تحریم تسلیحاتی قرار داده بود. همچنین از ژانویه ۱۹۸۴، آمریکا ایران را به **فهرست حامیان دولتی تروریسم** اضافه کرده بود که از این طریق نیز مشمول تحریم‌های از جمله تسلیحاتی آمریکا و متحدانش واقع می‌شد. همچنین از بهار ۱۹۸۳، تحت **عملیات استانچ** آمریکا تلاش دیپلماتیک وسیعی برای قانع کردن کشورهای متحدش به امتناع از فروش اسلحه به ایران شروع کرده بود.^[۲۰] در این زمان بخشی از نیروهای حکومتی ایران به بهبود روابط با آمریکا تمایل داشتند. از سوی دیگر رونالد ریگان رئیس‌جمهور وقت آمریکا، امید داشت تا با کمک ایران گروگان‌های آمریکایی در لبنان را آزاد کند. همچنین در این زمان آمریکا بیم داشت که یک ایران ضعیف به دامان شوروی کمونیستی بیفتد.^[۲۱] در ژانویه ۱۹۸۶ ریگان دستور داد تا چهار هزار موشک تاو توسط سازمان سیا از وزارت دفاع خریداری شود و از طریق اسرائیل به ایران فروخته شود. در این زمان ریگان، **رابرت مک‌فارلین** مشاور پیشین امنیت ملی را برای نزدیک شدن بیشتر به ایران و مذاکره به جناح‌های میانه‌رو ایران از جمله هاشمی رفسنجانی و طرفدارانش به ایران فرستاد. این روابط تا ماه نوامبر ادامه داشت تا زمانی که این روابط توسط یک روزنامه لبنانی فاش شد.^[۲۲]

در ۵ اکتبر ۱۹۸۶ (۱۳ مهر ۱۳۶۵) یک هواپیمای باری قدیمی آمریکایی که در حال پرواز بر فراز **نیکاراگوئه** بود، توسط یک **موشک ضدهوایی** سقوط کرد. یوجین هیزنفاس (به انگلیسی: Eugene Hasenfus) تنها بازمانده این حادثه بود که به اسارت درآمد. بعد از اطلاع از دستگیری، سازمان **سیا** تصمیم گرفت هرچه سریع‌تر وارد عمل شود و وی را بازگرداند. اما

مدتی بعد هیزنفاس با حضور در پشت دوربین‌های تلویزیونی از نقش آمریکا در تجهیز و پروراندن شورشیان نیکاراگوئه (کنترا) پرده برداشت.^[۲۳]

این خبر در حالی به **اولیور نورث**، عضو **شورای ملی امنیت ایالات متحده آمریکا** رسید که وی در حال مذاکره با نمایندگان ایران در **اروپا** بود. رابرت مک‌فارلین، عضو دیگر شورای ملی امنیت ایالات متحده آمریکا، بعد از اطلاع از این خبر از ادامه مذاکرات با طرف ایرانی دست کشید و به **واشینگتن** بازگشت.^[۲۳]

این خبر در هر دو کشور خصوصاً در آمریکا زمانی که مشخص شد با وجود آنکه کنگره آمریکا تأمین مالی شورشیان کنترا در نیکاراگوئه را ممنوع کرده بود، دولت ریگان از پول معاملات اسلحه در ایران برای کمک مالی به این شورشیان استفاده می‌کرده است، باعث خشم عمومی شد.^[۲۴]

تریتا پارسی (رئیس سازمان نایاک) هم، در کتاب «اتحاد خائنه» در تأیید ملاقات مقامات ایرانی (**حسن روحانی**، **منوچهر قربانی فر** (دلال اسلحه)) و اسرائیلی نوشته است که با میانجی‌گری اسرائیلی‌ها، ایرانی‌ها از آمریکایی‌ها، **موشک ضدتانک تاو** خریداری کردند.^[۲۵]

روایت جمهوری اسلامی ایران

۱۴ ژوئن ۱۹۸۵ در طی ماجرای پرواز TWA ۸۴۷ که دو لبنانی عضو گروه **عماد مغنیه** اقدام به **هواپیماربابی** نمودند و خلبان را مجبور کردند در فرودگاه بیروت بر زمین نشیند، با میانجی‌گری **اکبر هاشمی رفسنجانی** در طی سفرش به سوریه و لبنان، گروگانگیرها گروگان‌ها را آزاد کردند. این مسئله موجب توجه **رونالد ریگان** به نفوذ ایران در اقدامات گروه عماد مغنیه لبنان شد و درصدد برآمد مدتی بعد برای حل بحران ربایش برخی کارکنان سفارت آمریکا در بیروت توسط اعضای گروه عماد مغنیه، مجدداً از کمک ایران سود ببرد. در همین راستا آمریکا با واسطه ژاپن و پاکستان با **سید احمد خمینی** نیز تماس برقرار کرد.^[۲۶]

از طریق ارتباط بین یک دلال اسلحه بین‌المللی ایرانی الاصل بنام **منوچهر قربانی فر** با محسن کنگرلو یکی از معاونان نخست وزیری مقدمات معاملات پنهانی گروگان-اسلحه بین ایران و آمریکا مهیا میشود و در چندین مرحله ماهها انجام میگردد.

همچنین پس از اجرای چند عملیات نظامی موفق‌آمیز از سوی رزمندگان ایرانی در خلال سال‌های ۱۳۶۱ تا ۱۳۶۴ که از **آزادسازی خرمشهر** آغاز شد و تا تصرف فاو ادامه داشت، سیاست‌مداران نسبت به شکست عراق توسط ارتش ایران بیمناک شدند و ادامه روند جنگ را به نفع ایران دیدند. ایران نیز **کویت** را به دلیل در اختیار عراق قراردادن جزیره **بویان** به عنوان پایگاه موشکی تهدید کرد و موجب ترس سران کشورهای حاشیه **خلیج فارس** شد. از این روی بود که رونالد ریگان، جورج بوش پدر را ۳ ماه پس از تصرف **فاو** به منطقه خاورمیانه فرستاد تا با سران کشورهای عرب منطقه ملاقات کند. پس از پایان مذاکرات بود که آمریکا و اعراب به این نتیجه رسیدند که ادامه حمایت از **صدام حسین** کمکی به پیروزی وی در جنگ نمی‌کند و بهتر آن است که ایشان اقدام به مصالحه با ایران نمایند و از نفوذ بیشتر ایران در منطقه جلوگیری نمایند.^[۲۷]

بنابراین مذاکرات برای آینده حکومت ایران بعد از **روح الله خمینی** و روی کار آوردن جناح میانه رو در دستور کار معاملات پنهانی آمریکا-ایران قرار گرفت.

سفر هیئت مذاکره‌کننده

اعضای هیئت مذاکره‌کننده آمریکا-اسرائیل. بالا، چپ: رابرت مک‌فارلین راست: الیور نورث. پایین، چپ: هاوارد تیچر راست: امیرام نیر (اسرائیلی)

بعد از کمتر از یکسال معاملات پنهانی ایران و آمریکا، هیئتی در تاریخ ۲۵ مه ۱۹۸۶ (۴ خرداد ۱۳۶۵) جهت مذاکرات وارد تهران شدند عبارت بودند از: الیور نورث، رابرت مک‌فارلین تحلیلگر سازمان سیا و مشاور امنیت ملی رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا، جورج کیو از مقامات شورای امنیت ملی، هاوارد تیچر (مسئول تحویل پول به شورشیان نیکاراگوئه^[۲۸]) و امیرام نیر، یکی از مأموران سرویس امنیت اسرائیل.^{[۲۹][۳۰]} این هیئت با خود یک اسلحه کلت و یک انجیل امضاشده توسط ریگان و یک کیک به همراه داشت. کیک شکلاتی با نظر جورج کیو به شکل کلید و در تل‌آویو پخته شده بود تا سمبلی از گشایش در روابط ایران و آمریکا باشد.^[۳۱]

بر اساس گفته‌های هاشمی رفسنجانی مک‌فارلین و همراهانش با نام ایرلندی با یک هواپیمای حمل سلاح وارد ایران شدند. در بدو ورود به ایران، اعضای این هیئت به یک هتل برده شدند. در مدت ۵ روز مکرراً به درخواست‌های رابرت مک‌فارلین مبنی بر ملاقات با یکی از مسئولان رده‌بالای ایران پاسخ منفی داده می‌شد. مأموران ایرانی اعضای هیئت را تهدید می‌کردند در صورتی که هدف و نقشه اصلی حضور غیرمنتظره در ایران را شرح ندهند، هویت‌شان در رسانه‌های جمعی معرفی خواهد شد.^[۳۲]

بعد از آن اولین دور مذاکرات به مدت ۲ ساعت انجام شد. در این جلسه مقامات سیاسی ایران حاضر نبودند و تنها فرماندهانی از سپاه پاسداران هیئت ایرانی را تشکیل می‌دادند. دور دوم مذاکرات به دلیل ترک جلسه توسط مک‌فارلین تنها نیم‌ساعت ادامه پیدا کرد، وی این اقدام را به نشانه اعتراض به بی‌توجهی مقامات ایرانی نسبت به حضور وی در ایران انجام داد. دور سوم بدون حضور مک‌فارلین و با حضور چند دیپلمات ایرانی و به مدت ۶ ساعت انجام شد. در دور سوم، چهارم و پنجم توافقات نسبی بین طرفین انجام شد. در پایان دور ششم مذاکرات، هیئت آمریکایی به این دلیل که نتیجه

مذاکرات را مورد قبول نمی‌دیدند، درخواست بازگشت به آمریکا را مطرح نمودند. این گروه در پایان دور هفتم مذاکرات (۱۷ خرداد ۱۳۶۵) گذرنامه خود را دریافت و ایران را ترک کردند.^[۳۳]

نقش حسن روحانی

فازن پالیسی در گزارشی با عنوان «وقتی روحانی با اولیور نورث دیدار کرد» نوشت:

حسن روحانی مشاور ارشد سیاست خارجی دولت وقت ایران، بیست و هفتم می ۱۹۸۶ با هیاتی از مقامات کاخ سفید در طبقه آخر هتل هیلتون در تهران همنشین شده و آمده بود تا پنهانی واسطه توافقی با آمریکایی‌ها شود. جزئیات این مذاکرات کاملاً مخفی و محرمانه بوده است و مدارک کمی درمورد نقش حسن روحانی وجود دارد که در مستند قمار نیز به آن اشاره می‌شود.^[۳۴]

این نشریه با تشریح جزئیات مذاکرات ایران و آمریکا هم‌زمان با جنگ تحمیلی ادعا کرده که حسن روحانی نقشی محوری در این ماجرا داشته‌است.^[۳۵]

محموله‌های ارسال شده به ایران

اولین محموله موشک‌های تاو در ۲۰ اوت ۱۹۸۵ (۲۹ مرداد ۱۳۶۴) به ایران ارسال شد.^[۳۶] در ۱۴ سپتامبر ۱۹۸۵ (۲۳ شهریور ۱۳۶۴)، دومین محموله که شامل توپ‌های فوق پیشرفته و سنگین و دوربرد ۱۵۵ میلی‌متری بسیار دقیق و لوله بلند با شعله‌پوش (M198 Towed howitzer 155mm (<http://weaponsystems.net/weaponssystem/DD03%20-%20M198.html>)) که البته ساخت آمریکا بود ولی در ارتش ایران برای رد گم کردن به توپ‌های اتریشی معروف شدند. این محموله‌ها از طریق آبی و از بندرعباس به حکومت ایران تحویل داده شد.^[۳۷] بنیامین ویر (به انگلیسی: Benjamin Weir)، گروگان آمریکایی در لبنان، در ۲۴ شهریور ۱۳۶۴ آزاد گردید.^[۳۸] دومین گروگان دیوید جاکوبسن (به انگلیسی: David Jacobsen) نیز در تاریخ ۱۱ آبان ۱۳۶۵ آزاد شد.^[۳۹] رونالد ریگان همان ساعت با تلفن به شیمون پرن، مراتب تشکر دولت متبوعش را به خاطر هماهنگ‌سازی اسرائیل در انتقال تسلیحات به ایران ابراز داشت.^[۴۰] سه نفر دیگر نیز در ماجراهای دیگری در ۱۸ و ۲۱ شهریور و نیز ۲۱ مهر آن سال در بیروت به گروگان گرفته شدند که در جریان مذاکرات پنهانی نبودند. در این موارد هم گروگان نخست سریعاً آزاد شد، اما دو تن دیگر برای مدت‌ها گروگان بودند.^[۳۹]

ناهم مانبار (به عبری: נחום מנבר)، یکی از دلان اسلحه اسرائیلی مدعی شده‌است که در طی معاملات اسلحه، ایران مقداری گاز اعصاب و گاز خردل نیز دریافت کرده‌است؛ احتمالاً ایران این مواد شیمیایی را در برابر دریافت موشک‌های قذافی لیبی با وی معامله کرده‌است.^[۴۱]

موشک ضدهوایی هاوک نیز یکی از اقلام فروخته شده به ایران بوده که آدولف شويفر آن‌ها را از نیروی هوایی آمریکا تحویل گرفت.

ارزش کل کالاهای ارسال شده به ایران در خلال این معامله بالغ بر ۲ میلیارد دلار می‌باشد.^[۴۲]

بر اساس گزارش نیویورک تایمز، این سلاح‌ها در جریان این معامله‌های پنهانی در اختیار ایران قرار گرفت:

- ۲۰ اوت ۱۹۸۵: ۹۶ موشک ضدتانک تاو (بی‌جی‌ام-۷۱ تاو)
 - ۱۴ سپتامبر ۱۹۸۵: ۴۰۸ موشک ضدتانک تاو^[۴۳]
 - ۱۲ نوامبر ۱۹۸۵: تعداد کثیری قطعات هواپیمای فانتوم اف-۴ چهار به ارزش تقریبی ۴۳ میلیون دلار
 - ۲۴ نوامبر ۱۹۸۵: ۵۰۰ موشک ضدهوایی هاوک (ام‌آی‌ام-۲۳ هاوک)
 - ۱۷ فوریه ۱۹۸۶: ۵۰۰ موشک ضدتانک تاو
 - ۲۷ فوریه ۱۹۸۶: ۵۰۰ موشک ضدتانک تاو
 - ۲۴ می ۱۹۸۶: ۵۰۸ موشک ضدتانک تاو و ۲۴۰ قطعه یدکی موشک‌های ضدهوایی هاوک
 - ۱۴ ژوئن ۱۹۸۶: تعداد کثیری قطعات و تسلیحات اف-۵ تایگر و اف-۱۴ تامکت به ارزش تقریبی ۵۰ میلیون دلار
 - ۴ اوت ۱۹۸۶: قطعات یدکی موشک‌های ضدهوایی هاوک
 - ۲۸ اکتبر ۱۹۸۶: ۵۰۰ موشک ضدتانک تاو
 - ۱۹ نوامبر ۱۹۸۶: آخرین اف ۱۴ تامکت به رجیستر 3-6080
- مقامات ایرانی میکروپیشی به دست آورده بودند که نشان می‌داد قیمت قطعات یدکی موشک هاوک هفت برابر حساب شده‌است، اما قربانی فر اصرار داشت که اضافه قیمت تنها ۴۱٪ هست.^[۴۴]

به نوشته مالکوم برن در **دانشنامه ایرانیکا**، بین اوت ۱۹۸۵ تا نوامبر ۱۹۸۶، هفت محموله مرسوله کشتیرانی از تجهیزات نظامی از بنادر ایالات متحده یا اسرائیل به ایران ارسال گشت. ایران در مجموع ۲۰۰۴ موشک تاو و ۱۸ موشک هاوک به علاوه بیش از ۲۰۰ عدد قطعات یدکی سکوی پرتاب موشک هاوک در ازای آزادی گروگان‌های آمریکایی تحویل گرفتند؛ ولی عملیات به خوبی به نتیجه نرسید. سه آمریکایی دیگر در طی همین دوره (آزادی گروگان‌های آمریکایی) به گروگان گرفته شدند؛ در عین حالی که مشکلات متعددی برای رسیدن سلاح به وجود آمد که باعث ایجاد بی‌اعتمادی طرفین معامله شد.^[۴۵]

رسوایی در سه کشور

رسوایی در آمریکا

در ۵ اکتبر ۱۹۸۶ (۱۳ مهر ۱۳۶۵) یک هواپیمای باری قدیمی آمریکایی که در حال پرواز برفراز **نیکاراگوئه** بود، توسط یک موشک ضدهوایی سقوط کرد. یوجین هیزنفاس (به انگلیسی: Eugene Hasenfus) تنها بازمانده این حادثه بود که به اسارت درآمد. بعد از اطلاع از دستگیری او، سازمان سیا تصمیم گرفت هرچه سریعتر وارد عمل شده و وی را بازگرداند. اما مدتی بعد هیزنفاس با حضور در پشت دوربین‌های تلویزیونی از نقش آمریکا در تجهیز و پروراندن شورشیان نیکاراگوئه (کنترا) پرده برداشت.^[۲۳]

این خبر در حالی به اولیور نورث، عضو شورای ملی امنیت ایالات متحده آمریکا رسید که وی در حال مذاکره با نمایندگان ایران در اروپا بود. رابرت مک‌فارلین، عضو دیگر شورای امنیت ملی ایالات متحده آمریکا، بعد از اطلاع از این خبر از ادامه

مذاکرات با طرف ایرانی دست کشید و به **واشینگتن** بازگشت. درست یک ماه بعد خبر معامله تسلیحاتی ایران با آمریکا از یک هفته‌نامه لبنانی منتشر شد. این دو رسوایی سیاسی، یک بحران سیاسی را در آمریکا پدید آورد.

در ۲۵ نوامبر ۱۹۸۶ (۴ آذر ۱۳۶۵) فاش شد که سرهنگ **الیور نورث** از کارکنان **شورای ملی امنیت ایالات متحده آمریکا** ترتیبی داده بود که سود ۱۰ تا ۳۰ میلیون دلاری فروش اسلحه به ایران به شورشیان کنترا پرداخت شود. در حالی که پیش از آن **کنگره ایالات متحده آمریکا** چنین اقدامی را از اساس غیرقانونی کرده بود. انتشار این اخبار ریگان را واداشت تا **آدمیرال جان پویندکستر**، مشاور امنیت ملی را که در سال ۱۹۸۵ جانشین مک‌فارلین شده بود، به همراه اولیور نورث از کار برکنار کند.

ریگان به دنبال این ماجرا، کمیته مشترک ریاست جمهوری و کنگره، به ریاست سناتور سابق **جان تاور**، را مأمور رسیدگی به این ماجرا کرد. **کمیسیون تاور** بعدها اعلام کرد که ریگان از اقدامات زیر دستانش در شورای امنیت ملی در ماجرای ایران-کنترا خبر نداشته‌است هرچند که افرادی نظیر **رونالد ریگان** رئیس ستاد کارکنان ریاست جمهوری ایالات متحده آمریکا، کاسپارواینبرگر وزیر دفاع و جرج شولتز وزیر خارجه به دلیل تعلل در جلوگیری از این قانون‌شکنی مورد انتقاد قرار گرفتند.

در طی جلسات سؤال از متخلفین در **کمیسیون تاور**، سرهنگ **الیور نورث** با استفاده از حق **توسل به متمم پنجم**، از دادن هرگونه شهادت در رابطه با نقشش در نابود کردن مدارک مربوط به **ماجرای ایران-کنترا** خودداری کرد.

این دو رسوایی سیاسی (حمایت از شورشیان نیکاراگوئه و فروش مخفیانه سلاح به ایران)، یک بحران سیاسی را در آمریکا پدید آورد. برای بیشتر آمریکایی‌ها این دو رسوایی غیرقابل قبول بود.^[۲۲]

- واکنش رونالد ریگان:

رونالد ریگان و آنتونی میس که در تاریخ **۲۵ نوامبر** همان سال از ارتباط این دو موضوع مطلع و شوکه شده بودند، کنفرانس خبری آن روز را لغو کردند. البته همواره از وجود شواهدی مبنی بر آگاهی شخص رونالد ریگان از این رابطه دوطرفه سخن گفته شده‌است؛ ولی هیچگاه مدارکی در جهت محکومیت رئیس‌جمهور ارائه نشد.^[۲۳]

- تشکیل کمیسیون تاور:

پس از این رسوایی، ریگان کمیته‌ای ۳ نفره به ریاست سناتور **جان تاور** تشکیل داد تا این موضوع را بررسی کنند. این کمیته به **کمیسیون تاور** معروف شد و مأموریت بررسی نقش شورای امنیت ملی آمریکا را در این بحران بر عهده گرفت.^[۲۴]

- تغییر نشان هالیوود:

نشان **HOLLYWOOD** در اعتراض به این ماجرا در سال ۱۹۸۷ به **OLLYWOOD** تغییر یافت.^[۲۷]

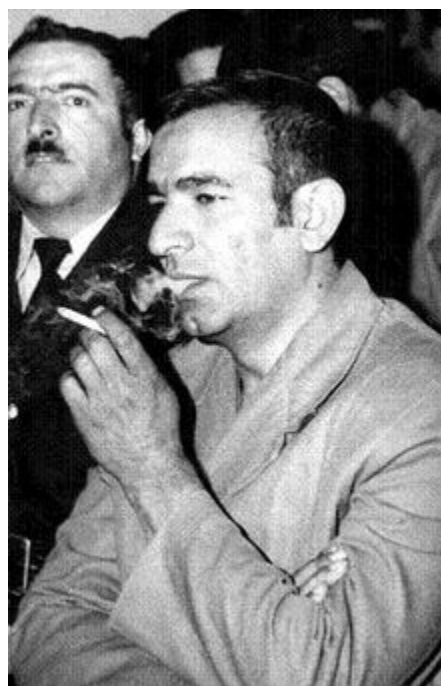
- خودکشی رابرت مک‌فارلین:

در **۲۲ مارس** ۱۹۸۷ (۲ فروردین ۱۳۶۶) و پس از گذشت دو سال از ماجرا، مک‌فارلین با خوردن تعداد زیادی قرص والیوم دست به خودکشی زد.^[۳۲] این خودکشی ناموفق بود و وی جان سالم بدر برد.

رسوایی در ایران

- فاش‌سازی:

در ۳ نوامبر ۱۹۸۶ (۱۲ آبان ۱۳۶۵) یک روزنامه لبنانی به نام الشراع نوشت که **رابرت مک‌فارلین** مشاور امنیت ملی ریگان در یک مأموریت مخفیانه به همراه یک کیک و یک انجیل امضاء شده توسط ریگان به **تهران** سفر کرده تا از طریق فروش سلاح به ایرانیان از کمک آنان برای آزادی گروگان‌های آمریکایی در لبنان استفاده کند. کسی که این اطلاعات را در اختیار الشراع قرار داده بود **شیخ سید مهدی هاشمی** مسوول نهاد نهضت‌های آزادیبخش سپاه و از نزدیکان منتظری قائم مقام رهبری بود و وی نیز این اطلاعات را از **امید نجف آبادی** دریافت کرده بود.

سید مهدی هاشمی در دادگاه قبل از انقلاب

به دنبال انتشار گزارش الشراع، هاشمی رفسنجانی که آن زمان **رئیس مجلس شورای اسلامی** بود با توصیه خمینی فردای آنروز در مراسم سالگرد ۱۳ آبان در سفارت سابق آمریکا به تشریح سفر مک‌فارلین و همراهانش به ایران پرداخت.

هر چند از طرف برخی گفته می‌شود خمینی از این مذاکرات اطلاعی نداشت اما مدارک و مستندات حاکمیت او از طریق هاشمی در جریان این مذاکرات قرار داشت و هاشمی با چراغ سبز او مذاکرات را پیش برد. اول این که خمینی پس از افشای مذاکرات در سال ۱۳۶۵ هرگز هاشمی را متهم نساخت بلکه مجلس را نیز به علت طرح سوال در این زمینه مورد عتاب قرار داد. از طرفی هاشمی نیز در زمان ریاست جمهوری خامنه‌ای به عنوان فرماندهی جنگ ایران و عراق منسوب شده و سال بعد خود به ریاست جمهوری رسید. شواهد و مدارک دیگری نیز در میزگرد مجازی انجمن اندیشه و قلم در سال ۱۳۹۹ مطرح شد که در وبگاه اعتماد آنلاین متن آن موجود است. (<https://www.etemadnewspaper.ir/fa/Main/Detail/157527/%D8%B2%D9%88%D8%A7%D9%8A%D8%A7%D9%8A-%D9%85%D8%AE%D8%AA%D9%>)

اعتماد مردم به اقدامات خمینی موجب جلوگیری از اعتراضات مردمی در ایران شد؛ ولی برخی رجال سیاسی مخالف، نارضایتی خود را با این مسئله اعلام کردند.^[۴۸]

سید روح‌الله خمینی در این باره گفت:

«رئیس‌جمهور آمریکا در این رسوایی باید عزا بگیرد. این متفرقه گویی و اضطرابی که در کاخ سفید پیدا شد و در طرفداری آمریکا، حکایت از عظمت مسئله می‌کند. یک مقام عالی‌رتبه - به قول خودشان - از آمریکا به‌طور قاچاق و با تذکره جعلی وارد ایران می‌شود در صورتی که ایران نمی‌داند چیست. به مجردی که وارد می‌شود معلوم می‌شود که این از مقامات آمریکا است. ایران او را در یک جایی تحت نظر قرار می‌دهد و او با هر کسی خواسته‌است ملاقات کند، ملاقات نمی‌کند.»

• اعتراض در داخل حکومت ایران:

از معترضان به ماجرای مک فارلین در ایران **حسینعلی منتظری** بود. او در خاطرات خود نوشته‌است: «ساده انگارانه است اگر کسی باور کند که آمریکایی‌ها برای فروش مقداری **سلاح** یا رهایی چند گروگان در **لبنان** دست از سیاست‌های اصولی خود در **جنگ ایران و عراق** بردارند. تجربه گروگان‌گیری افراد **سفارت آمریکا** در کشورهای آموزش‌دهی برای آمریکایی‌ها و ما داشت. اتفاقاً آزادی آن‌ها هم در ابتدای ریاست جمهوری **رونالد ریگان** بود و سفر مک فارلین هم در همین دوران ریگان بود. از طرف دیگر این چه روشی است که در ایران متداول شده که از مذاکرات رسمی و روشن و منطقی با **آمریکا** روی گردان بوده و آن را خیانت و بی‌غیرتی اعلام می‌کنند ولی به صورت مخفی و پشت پرده مذاکره می‌کنند. واقعاً این‌ها دردهایی است که ما در این کشور می‌کشیم.»

منتظری ادامه می‌دهد: «آقایان برای خرید اسلحه روابط مخفیانه‌ای با آمریکایی‌ها برقرار کرده بودند و مک فارلین مشاور **رئیس‌جمهور آمریکا** و همکاران او به‌طور مخفیانه و **پاسپورت جعلی** وارد کشور شدند. سپس با نامه‌های آقای **منوچهر قربانی** فر این مسئله برای ما برملا شد. آقای قربانی فر فتوکپی نامه‌های خود به آقای کنگرلو را به وسیله آقای فتح‌الله امید نجف آبادی برای من فرستاد و طبعاً جریان مک فارلین در بیت ما مطرح شد. البته من اصلاً قربانی فر را ندیده‌ام و نامه‌های قربانی فر را ظاهراً سیدمهدی توسط یکی از دوستانش به الشراع رسانده بود و آقایان با علم کردن این مسائل می‌خواستند به طرف‌های آمریکایی خود بفهمانند که ما با طرفداران صدور انقلاب، به قول آمریکایی‌ها **تروریسم**، و با مخالفان این مذاکرات و افشاکنندگان آن برخورد کرده‌ایم. در آن زمان بسیاری از **تلکس‌هایی** که بر روی منزل ما می‌آمد از همین موضوع حکایت داشت.»^[۱۸]

میرحسین موسوی نخست‌وزیر وقت نیز پس از فاش‌سازی با ارسال نامه‌ای به سید روح‌الله خمینی، از اینکه در جریان این معامله قرار داده نشده‌است، گله کرد.^[۴۹]

۸ تن از نمایندگان مجلس نیز تصمیم گرفتند در این مورد **علی اکبر ولایتی**، وزیر امور خارجه را مورد سؤال قرار دهند. این هشت نفر عبارت بودند از: **حسینی سیرجانی**، **جلال الدین فارسی**، **سید کمال الدین نیکروش**، **سید محمد خامنه‌ای** - **موسویانی**، **نجفی رهنانی**، **فهمیم کرمانی** (بند چهارم) و **اسرافیلیان**. متن سؤال به قرار زیر بود:

1. با توجه به این که **وزارت امور خارجه** عهده‌دار اجرای سیاست خارجی جمهوری اسلامی است و تعیین خط مشی با **مقام معظم رهبری** و **مجلس شورای اسلامی** است، در رابطه با جنجال تبلیغاتی اخیر از داخل و خارج کشور در خصوص ارتباط با دولت آمریکا اعلام دارند که این ارتباط در چه سطحی صورت پذیرفته است.
2. نظر به این که مجلس شورای اسلامی هیچ گونه اطلاعی از این فعل و انفعالات نداشته‌اند، اعلام دارند چه مقامی یا مقاماتی تصمیم به این تماس و ارتباط گرفته‌اند.
3. شنیده می‌شود افرادی خارج از کادر وزارت امور خارجه با هیئت آمریکایی تماس گرفته و مذاکره نموده‌اند، لطفاً اعلام دارید که این افراد مأموریتی از جانب وزارت امور خارجه داشته‌اند یا خیر و در صورتی که پاسخ منفی باشد، مجوز قانونی تماس و ارتباط افراد مذکور کدام است؟
4. جریان سفر هیئت آمریکایی به ایران به چه صورت و با چه کیفیتی صورت پذیرفته و چه کسانی در ایران با آن‌ها مذاکره نموده، محور مذاکرات چه بوده و مذاکرات به چه تصمیماتی منجر گردیده است.
5. ضمناً موضوع قبلاً با وزیر محترم امور خارجه در میان گذاشته شده و پاسخ مشاؤالیه مقرر نبوده است.

روح‌الله خمینی، رهبر وقت ایران، در واکنشی تند به طرح این سؤال چنین سخنرانی کرد: «چرا باید وقتی که دنیا به تزلزل درآمده است برای این بی‌اعتنایی ایران به کاخ سفید و سیاه، چرا ما باید توجیه کنیم مسائل آن‌ها را؟ چرا ما باید این قدر غرب‌زده باشیم یا شیطان‌زده؟ من هیچ توقع نداشتم از بعضی این اشخاص، ولو بعضی‌شان در نظر من پوچ‌اند، لکن از بعضی از این اشخاص که سابقه دارند هیچ توقع نداشتم که در این زمان که باید فریاد بزنند سر آمریکا، فریاد می‌زنند سر مسئولین ما! چه شده است؟ شماها چه‌تان است؟ چه کردید شماها؟ شماها چرا باید تحت تأثیر تبلیغات خارجی واقع بشوید یا تحت تأثیرات نفسانیت خودتان؟ در یک همچون مسئله مهمی که باید همه شما دست به هم بدهید و ثابت کنید به دنیا که ما وحدت داریم، وحدت ما این‌طور شده است و در روزی که هفته وحدت است چرا شماها می‌خواهید تفرقه ایجاد کنید؟ لحن شما در آن چیزی که به مجلس دادید، از لحن اسرائیل تندتر است، از لحن خود کاخ نشینان آن جا تندتر است. شما چه شده است این‌طور شدید؟ شما که این نبودید بعضیتان... شما دل مسئولین ما را نشکنید، شما هی تندرو و کندرو درست نکنید، دودستگی ایجاد نکنید، این خلاف اسلام است، خلاف دیانت است، خلاف انصاف است، نکنید این کارها را.» [۵۰][۵۱]

با این حال و با گذشت چندین سال از این ماجرا هنوز جنجال سیاسی بر سر ابعاد آن ادامه دارد و برخی **هاشمی رفسنجانی** را متهم می‌کنند که فقط مذاکره برای خرید اسلحه و معامله برای آزادی گروگان‌های آمریکایی در لبنان را به **سید روح‌الله خمینی** اطلاع داده است ولی حضور هیئت بلندپایه در تهران و تلاش برای عادی‌سازی روابط با آمریکا از طریق خودش و میان‌روها را از وی پنهان نموده است. [۴۹]

• مطبوعات:

نشریه السفیر می‌نویسد ریگان در مورد اعتراضات کنگره در مورد ارسال سلاح به ایران گفت: سلاح‌های ارسالی فقط جنبه دفاعی دارد و هدف ما از ارسال آن‌ها یکی این است که بفهمانیم ما آماده عادی‌سازی روابط هستیم و دیگر اینکه با جناح میان‌رو در جنگ قدرت پس از آیت‌الله خمینی کانال ارتباطی برقرار نماییم. [۵۲]

روزنامه النهار می‌نویسد: ریگان و جان پویند کستر در یک مصاحبه مطبوعاتی گفتند: هدف اصلی ما از مذاکرات و ارسال سلاح محرمانه به ایران، ایجاد ارتباط مناسب با رهبران احتمالی آینده ایران بود و موضع گروگان‌ها فرعی و جانبی است. آن‌ها اظهار امیدواری کردند که پس از مرگ خمینی جناح میانه‌رو روی کار آید.^[۵۲]

نشریه کویتی المجتمع فاش کرد که هدف ماجرای مک فارلین ۴ چیز است.^[۵۳]

- تغییراتی در داخل حاکمیت ایران در حال وقوع است و باید از آن بهره‌برداری کرد.

- برخورد دو جناح منتظری و هاشمی

- تقویت جناح میانه‌رو

- ایجاد زمینه تفاهم با حاکمیت پس از مرحله خمینی

تماس دموکرات‌ها با ایران: هشت سال بعد از ماجرای مک فارلین و در زمان ریاست جمهوری بیل کلینتون، هاشمی رفسنجانی مطلبی به شرح زیر در خاطرات خود می‌نویسد:

«آقای فلاحیان آمد و اوراق فاکسی را آورد که یکی از عناصر حزب دموکرات آمریکا زده و خواسته بود، برای کم کردن دشمنی دولت فعلی آمریکا که در صد ضربه زدن به ایران است، بعضی از اسناد مربوط به جریان مک فارلین را برای تضعیف جمهوری خواهان منتشر کنیم، تا باعث کم شدن خشم دموکرات‌ها و نزدیکی ایران و آمریکا بشود. گفت آیت‌الله خامنه‌ای گفته‌اند صحبت کنم.» هاشمی در ملاقات بعدی خود با رهبر جمهوری اسلامی در مورد این پیشنهاد با وی صحبت می‌کند. به گفته هاشمی «آیت‌الله خامنه‌ای نظر داشتند که برای توسعه اختلافشان استفاده بشود، ولی به نتیجه روشنی نرسیدیم.»^[۵۴]

رسوایی در اسرائیل

این ماجرا در اسرائیل نیز موجب جنجال بسیار شد. در دهم دسامبر همان سال، شیمون پرز در دفاع از شرکت اسرائیل در ماجرای ایران-کنترا پاسخ داد:^[۵۵]

اینکه ما به ایرانیان اسلحه بدهیم فکر خود آمریکاییان بود. ما فقط به درخواست واشینگتن وارد شدیم.

آبا ابن (به عبری: אבא אבן) که ریاست کمیسیون تحقیق روابط ایران و اسرائیل در ماجرای مک‌فارلین را بر عهده داشت، نیز حتی اذعان داشت:^[۵۶]

این حق ماست که بخواهیم به ایران اسلحه بفروشیم.

تأثیر تجهیزات آمریکایی در افزایش توان نظامی ایران

در مراحل جنگی سال‌های ۶۴-۱۳۶۵ عملیات والفجر ۸ (اشغال فاو) و عملیات کربلای ۵ (محاصره بصره) ایرانی‌ها توانستند افزایش توان نظامی خود را به نحوی که توانایی بازکردن یک جبهه کامل را داشته‌باشند را به نمایش بگذارند. در آن برهه از

جنگ ایران و عراق تجهیزات آمریکایی، موشک ضد تانک **تاو** و موشک ضد هوایی **هاوک** و نیز خرید قطعات یدکی برای هواپیماهای **نیروی هوایی ایران** و توپهای دوربرد، توان ماشین جنگی ایران را به نحو قابل ملاحظه‌ای افزایش داده بود. استفاده از این تجهیزات دلیل عقب‌نشینی عراقی‌ها را در زمان آغاز آن عملیات‌ها توجیه می‌کند. تا پیش از این عملیات‌ها ایرانی‌ها برای مدت‌ها توان مؤثر انهدام تانک، ساقط نمودن هواپیما، و هلیکوپترهای توپدار را از دست داده بودند. این افزایش ناگهانی در توان ماشین جنگی ایران علی‌رغم توجیه دولت ریگان بر عدم تأثیر فروش نظامی ایران بر توان جنگی ایران بود.^[۵۷]

افراد مرتبط

برخی از مهم‌ترین اشخاصی که در این ماجرا نقش کلیدی را ایفا کرده بودند و از ملیت‌های مختلف می‌باشند عبارتند از:^[۱۹]

 ایالات متحده آمریکا

- رونالد ریگان
- رابرت مک‌فارلین
- الیوت آبرامز
- دیوید آدینگتون
- جان بولتون
- ریچارد چنی
- رابرت گیتز
- مایکل لدین
- ویلیام کیسی
- ادوین میس
- جان نگرپونت
- اولیور نورث
- اوتو ریچ
- جان پویندکستر
- کاسپر وینبرگر

 ایران

- سید روح‌الله خمینی

- اکبر هاشمی رفسنجانی
- سید علی خامنه‌ای
- میرحسین موسوی
- احمد وحیدی
- سید احمد خمینی
- محسن رضایی
- محسن کنگرلو
- منوچهر قربانی‌فر
- حسینعلی منتظری
- مهدی هاشمی
- فتح‌الله امید نجف‌آبادی
- حسن روحانی [۵۸]
- اسرائیل
- شیمون پرز
- امیرام نیر
- یاکو نیمرودی
- آدولف شویمر
- عربستان سعودی
- عدنان خاشقچی
- نیکاراگوئه
- دنیل اورتگا
- بریتانیا
- آلبرت حکیم
- لبنان
- عماد مغنیه

حستاره‌ها، هاسته

- تماس‌های میان آمریکا و روح‌الله خمینی
- روابط ایران و اسرائیل در جنگ ایران و عراق
- عملیات ثابت قدم
- تلاش آمریکا برای خروج از برجام
- بحران گروگان‌گیری لبنان

پانویس

1. «روایتی از ماجرای مک فارلین که محسن کنگرلو خواست بعد از مرگش منتشر شود» (<https://www.bbc.com/p>) . BBC News (ersian/iran-features-52099048) فارسی. دریافت‌شده در ۱۶-۰۹-۲۰۲۱.
2. باستانی، حسین (۲۰۲۰-۰۳-۳۱). «روایتی از ماجرای مک فارلین که محسن کنگرلو خواست بعد از مرگش منتشر شود» (<https://www.bbc.com/persian/iran-features-52099048>) . BBC News فارسی. دریافت‌شده در ۲۰۲۰-۰۳-۳۱.
3. باستانی، حسین (۲۰۱۹-۰۴-۲۲). «بازخوانی روابط محرمانه سپاه و آمریکا» (<http://www.bbc.com/persian/iran-features-48016253>) . BBC Farsi فارسی. دریافت‌شده در ۲۴-۰۴-۲۰۱۹.
4. *The Iran-Contra Affair 20 Years On* (<http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB210/>). The National Security Archive (George Washington University), 2006-11-24
5. «الیور نورث، یکی از مهره‌های اصلی ایران‌کنترا، رئیس انجمن ملی اسلحه آمریکا شد» (<http://www.bbc.com/pe>) . بی‌بی‌سی فارسی. دریافت‌شده در ۸ مه ۲۰۱۸. (rsian/world-44034325)
6. «به تلافی چهار دیپلمات عماد مغنیه دیوید دوج آمریکایی را گروگان گرفت» (<https://www.bultannews.com/f/a/news/91365/%D8%A8%D9%87-%D8%AA%D9%84%D8%A7%D9%81%DB%8C-%DA%86%D9%87%D8%A7%D8%B1-%D8%AF%DB%8C%D9%BE%D9%84%D9%85%D8%A7%D8%AA-%D8%B9%D9%85%D8%A7%D8%AF-%D9%85%D8%BA%D9%86%DB%8C%D9%87-%D8%AF%DB%8C%D9%88%DB%8C%D8%AF-%D8%AF%D9%88%D8%AC-%D8%A2%D9%85%D8%B1%DB%8C%DA%A9%D8%A7%DB%8C%DB%8C-%D8%B1%D8%A7-%DA%AF%D8%B1%D9%88%DA%AF%D8%A7%D9%86-%DA%AF%D8%B1%D9%81%D8%AA>) . بولتن نیوز. دریافت‌شده در ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۰.
7. (PBS (<https://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/tehran/interviews/baer.html>))
8. "Reagan's mixed White House legacy" (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/213195.stm>). .BBC. June 6, 2004. Retrieved 22 April 2008

9. خطای یادکرد: خطای یادکرد: برچسب <ref>> غیرمجاز؛ متنی برای یادکردهای با نام tce وارد نشده است. (صفحه راهنما را مطالعه کنید).

10. رابرت شولزینگر، «دیپلماسی آمریکا در قرن بیستم»، حمید رفیعی مهرآبادی، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، ۱۳۷۹، چاپ اول

11. Reagan, Ronald (1990), p. 542

12. "The Iran-Contra Report" (<http://www.presidency.ucsb.edu/PS157/assignment%20files%20public/congressional%20report%20key%20sections.htm>). The American Presidency Project. Retrieved 17 May 2008

13. <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB210/14-Weinberger%20Diaries%20Dec%207%20handwritten.pdf>

14. Reagan, Ronald (November 13, 1986). "Address to the Nation on the Iran Arms and Contra Aid Controversy" (<http://www.reagan.utexas.edu/archives/speeches/1986/111386c.htm>). Ronald Reagan Presidential Foundation. Retrieved 7 June 2008

15. "Excerpts From the Iran-Contra Report: A Secret Foreign Policy" (<http://www.nytimes.com/books/97/06/29/reviews/iran-transcript.html>). New York Times. 1994. Retrieved 7 June 2008

16. Reagan, Ronald (1987-03-04). "Address to the Nation on the Iran Arms and Contra Aid Controversy" (<http://www.reagan.utexas.edu/archives/speeches/1987/030487h.htm>). Ronald Reagan Presidential Foundation. Retrieved 7 June 2008

17. Nikki R. Keddie, *Modern Iran*, 258.

18. (خاطرات آیت‌الله منتظری پیوست‌های 132 الی 135). پارامتر تاریخ بازیابی = نیاز به وارد کردن پیوند = دارد (کمک)

19. *The Iran-Contra Affair 20 Years On* (<http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB210/index.htm>) دانشگاه جورج واشینگتن

20. Kornbluh, Peter & Byrne, Malcolm *The Iran-Contra Scandal: A Declassified History*, New York: New Press, 1993 pages 213–215

21. Nikki R. Keddie, *Modern Iran*, 258.

22. Nikki R. Keddie, *Modern Iran*, 258.

23. Malcolm Byrne & Peter Kornbluh (26 January 1990). "The Iran-Contra Scandal in Perspective" (<https://web.archive.org/web/20111008214136/http://shs.westport.k12.ct.us/jwb/Collab/ColdWar/IranContra.htm>). WESTPORT PUBLIC SCHOOLS. Archived from the original (<http://shs.westport.k12.ct.us/jwb/Collab/ColdWar/IranContra.htm>).

westport.k12.ct.us/jwb/Collab/ColdWar/IranContra.htm) on 8 October 2011. Retrieved

.31 March 2010

.258, *Nikki R. Keddie, Modern Iran* .24

.25 *Parsi (۲۰۰۷). Treacherous Alliance*. ص. ۱۱۸-۱۲۰.

.26 هاشمی رفسنجانی (۱۳۸۷)، امید و دلوپسی (خاطرات سال ۱۳۶۴)، دفتر نشر معارف انقلاب، ص. ۴۳

.27 عباس شادلو (۱۳۸۱)، جستاری تاریخی پیرامون تکثرگرایی در جریان اسلامی و پیدایش جناح راست و چپ مذهبی، نشر وزراء، ص. ۷۱

.28 *Twin Pillars to Desert Storm: America's Flawed Vision in the Middle East from Nixon to Bush*
([http://01agu09.ur-xp.com/send.php?url=litsS5vNI6l70fBh8VBdTqt4/R+c3248BYjjh25IWbqHcNrvqjrE3iSBClqMIsL6uc29SaaYfkEfoQJ+DaURjPTp/rFLdFjC001v7bPvIzhwuCgPTuZwvg--&r\(ot=0](http://01agu09.ur-xp.com/send.php?url=litsS5vNI6l70fBh8VBdTqt4/R+c3248BYjjh25IWbqHcNrvqjrE3iSBClqMIsL6uc29SaaYfkEfoQJ+DaURjPTp/rFLdFjC001v7bPvIzhwuCgPTuZwvg--&r(ot=0))

.29 *Why Secret 1986 US-Iran Arms for Hostages Negotiations Failed*. George Cave. Washington
.Report on Middle East Affairs. September 1994

.30 *Special Trust*. Robert C. McFarlane. New York. Cadell and Davis. 1994. pp.54-56

.31 *The Ayatollahs* (<https://www.guernicamag.com/the-ayatollahs/>), *Guernica*

.32 «مک‌فارلین و ماجرای «کیک و کلت»» (<https://web.archive.org/web/20110817012636/http://sharifne>)
(<http://sharifnews.ir/?1932>) . بایگانی‌شده از اصلی (۱۷ اوت ۲۰۱۱). دریافت‌شده در ۱۳ مارس ۲۰۱۰.

.33 فاطمه علیزاده (۱۳۸۸)، مک‌فارلین، مؤسسه انتشاراتی روزنامه ایران، ص. ۱۵ و ۱۶

.34 «قمار» (<https://filmgard.com/>). *filmgard.com*. دریافت‌شده در ۲۰۲۰-۰۹-۱۵.

.35 «ادعای فارن پالیسی درباره حضور روحانی در ماجرای مک‌فارلین» (<http://www.jamejamonline.ir/newsprevi>)
(ew/1215570481071092154) . جام جم. 09 مهر 1392 8:28. دریافت‌شده در ۲ اکتبر ۲۰۱۳. تاریخ وارد شده در تاریخ = را بررسی کنید (کمک)

.36 *The Chronology*. Malcom Byrne. New York. Warner Books. 1987. p. ۶۰۱

رابرت مک‌فارلین نیز همین موضوع را در برابر سنای کنگره آمریکا شهادت داد؛ و نیز مراجعه گردد به:

Special Trust. Robert C. McFarlane. New York. Cadell and Davis. 1994. pp.31-35

.37 بابک دلنواز یکی از دیدبانهای این توپها در وبلاگش ضمن انتشار فیلمی در مورد ماجرای ایران کنتر می‌نویسد. این توپها برای اولین بار در جریان مک‌فارلین یا ایران کنتر از طریق بندر عباس وارد ایران شدند (<http://iranvetran.b>)
([/logspot.de](http://logspot.de))

38. "Excerpts from the Tower Commission's Report" (<http://www.presidency.ucsb.edu/PS157/assigment%20files%20public/TOWER%20EXCERPTS.htm#PartII>), 26 January 1987
39. مهدی قمصریان (۱۱ آبان ۱۳۸۶). «پرونده سفر رابرت مک‌فارلین به ایران» (<https://web.archive.org/web/2009/0626195412/http://www.hamshahrionline.ir/News/?id=37061>). همشهری آنلاین. ص. تاریخ. بایگانی‌شده از اصلی (<http://www.hamshahrionline.ir/News/?id=37061>) در ۲۶ ژوئن ۲۰۰۹. دریافت‌شده در ۱۳ مارس ۲۰۱۰.
40. Company, Tampa Publishing. "THE AMERICAN HOSTAGES" (<https://www.tampabay.com/archive/1991/12/05/the-american-hostages/>). Tampa Bay Times. Retrieved 2021-09-20
41. Parsi (۲۰۰۷). *Treacherous Alliance*. ص. ۱۱۹.
42. «Iran's 'nerve gas trader' disappears», (۱۵ آوریل ۱۹۹۷) Anton La Guardia, *دیلی تلگراف*, ۱۴۲
43. [https://ia801908.us.archive.org/5/items/TowerCommission/President%27s%20Special%20Review%20Board%20\(%22Tower%20Commission%22\).pdf](https://ia801908.us.archive.org/5/items/TowerCommission/President%27s%20Special%20Review%20Board%20(%22Tower%20Commission%22).pdf)
44. Walsh, Lawrence (August 4, 1993). "Vol. I: Investigations and prosecutions" (https://fas.org/irp/offdocs/walsh/part_iii.htm). Final report of the independent counsel for Iran/Contra matters. Independent Council for Iran/Contra Matters. Retrieved 27 August 2018
45. Malcolm Byrne, **IRAN-CONTRA AFFAIRS** in *Encyclopædia Iranica*, Vol. XIII, Fasc. 5, pp. 491-494, <http://www.iranicaonline.org/articles/iran-contra-affairs>
46. کتاب‌شناسی ماجرای مک‌فارلین (<http://www.ibna.ir/vdcjahei.uqetmzsfu.html>) خبرگزاری ایبنا
47. <http://www.khabaronline.ir/detail/618930/culture/cinema>
48. «سفر مک‌فارلین به ایران» (<https://web.archive.org/web/20090626195412/http://www.hamshahri.com/News/?id=37061>). بایگانی‌شده از اصلی (<http://www.hamshahrionline.ir/News/?id=37061>) در ۲۶ ژوئن ۲۰۰۹. دریافت‌شده در ۲ اکتبر ۲۰۱۳.
49. هاشمی در ماجرای مک‌فارلین استراتژی امام را دنبال نمی‌کرد (<http://www.farsnews.com/newstext.php?n=8807071220>) خبرگزاری فارس
50. «خاطرات هاشمی رفسنجانی» (<https://web.archive.org/web/20160621220821/http://hashemirafsanjani.ir/content/%D8%AF%D8%B1%D8%AE%D9%88%D8%A7%D8%B3%D8%AA-%D8%AD%D9%85%D8%A7%DB%8C%D8%AA-%D9%87%D8%A7%D8%B4%D9%85%DB%8C-%D8%A7%D8%B2-%DA%AF%D8%B1%D9%88%D9%87-%DB%B9%DB%B9-%D8%B9%D8%AA%D8%A7%D8%A8-%D8%B4%D8%AF%DB%8C%D8%AF-%D8%A7%D9%85%D8%A7%D9%85-%D8%A8%D9%87-%D8%B3%DB%8C%D8%AF-%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%AE%D8%A7%D9%85%D9%86%D9%87%E2%80%8C%D8%A7%DB%8C>) بایگانی‌شده از اصلی (<http://www.hashemirafsanjani.ir/content/%D8%AF%D8%B1%D8%AE%D9%88%D8%A7%D8%B3%D8%AA-%D8%AD%D9%85%D8%A7%DB%8C%D8%AA-%D9%87%D8%A7%D8%B4%D9%85%DB%8C-%D8%A7%D8%B2-%DA%AF%D8%B1%D9%88%D9%87-%DB%B9%DB%B9-%D8%B9%D8%AA%D8%A7%D8%A8-%D8%B4%D8%AF%DB%8C%D8%AF-%D8%A7%D9%85%D8%A7%D9%85-%D8%A8%D9%87-%D8%B3%DB%8C%D8%AF-%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%AE%D8%A7%D9%85%D9%86%D9%87%E2%80%8C%D8%A7%DB%8C>)

nt/%D8%AF%D8%B1%D8%AE%D9%88%D8%A7%D8%B3%D8%AA-%D8%AD%D9%85%D8%A7%DB%8C%D8%AA-%D9%87%D8%A7%D8%B4%D9%85%DB%8C-%D8%A7%D8%B2-%DA%AF%8%B1%D9%88%D9%87-%DB%B9%DB%B9-%D8%B9%D8%AA%D8%A7%D8%A8-%D8%B4%D8%AF%DB%8C%D8%AF-%D8%A7%D9%85%D8%A7%D9%85-%D8%A8%D9%87-%D8%B3%DB%8C%D8%AF-%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%AE%D8%A7%D9%85%D9%86%D9%87%E2%80%A7%DB%8C) در ۲۱ ژوئن ۲۰۱۶. دریافت شده در ۱۰ نوامبر ۲۰۱۹.

51. وبگاه جماران (http://www.jamaran.ir/fa/NewsContent-id_26275.aspx)

52. (14 تشرین الثانی 1986). پارامتر / تاریخ بازیابی = نیاز به وارد کردن / پیوند = دارد (کمک)

53. (شماره 793 نوامبر 1986). پارامتر / تاریخ بازیابی = نیاز به وارد کردن / پیوند = دارد (کمک)

54. کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی ۱۳۷۳ (صبر و پیروزی)، دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ اول، صص ۷۳۸-۷۴۰، خاطرات ۲۹ و ۳۰ بهمن ۱۳۷۳

55. *Peres says US initiated Iran deal, Israel just went along.* Ruth Sinai. Associated Press. Dec. 10, 1986.

56. *Israel Bears No Guilt in Iran Arms Sale, Eban Says.* Associated Press. Feb 28, 1987.

57. Bryan R. Gibson (2010). *Covert Relationship: American Foreign Policy, Intelligence, and the Iran-Iraq War, 1980-1988* (<http://books.google.com/books?id=IPv7XdBmPDcC&pg=PA288>). ISBN 978-0-313-38610-7 ABC-CLIO. pp. ۱۸۰-.

58. http://www.bbc.co.uk/persian/iran/2013/05/130514_l39_profile_aar_ir92_hassan-rowhani.shtml

منابع

- Malcolm Byrne, "IRAN-CONTRA AFFAIRS (<http://www.iranicaonline.org/articles/iran-contra-affairs>)" in ENCYCLOPÆDIA IRANICA, Vol. XIII, Fasc. 5, pp. 491–494

- Nikki R. Keddie, *Modern Iran: Roots and Results of Revolution*, Yale University Press, 2003.
- Parsi, Trita (2007). *Treacherous Alliance: The Secret Dealings of Israel, Iran, and the United States* (https://books.google.com.br/books?id=yaH3YN5-DmsC&pg=PA119&dq=tow+Trita&hl=en&sa=X&ei=towCVY6oEY_jsASnoYCoAQ&ved=0CBwQ6AEwAA#v=onepage&q=tow%20Trita&f=false). Yale University Press. p. 118-120. Retrieved 13 March 2015.

پیوند به بیرون

Understanding the Iran-Contra Affairs, a comprehensive website ([https://archive.today/20130\(/415041459/http://www.irancontra.org](https://archive.today/20130(/415041459/http://www.irancontra.org)) •

The Iranian Arms Scandal (<https://web.archive.org/web/20130313145043/http://repository.library.georgetown.edu/handle/10822/552513>) from the Dean Peter Krogh Foreign Affairs

- Digital Archives (<https://web.archive.org/web/20120312181034/http://repository.library.georgetown.edu/handle/10822/552494/browse?type=title>)
- The Contras: a question of US Funding (<https://web.archive.org/web/20120728041441/http://repository.library.georgetown.edu/handle/10822/552661>) from the Dean Peter Krogh
- Foreign Affairs Digital Archives (<https://web.archive.org/web/20160115205405/https://repository.library.georgetown.edu/handle/10822/552494>)
- Final Report of the Independent Counsel for Iran/Contra Matters (Walsh Report) (<http://www.fas.org/irp/offdocs/walsh>)
- Busby, Robert (2011-02-03) The scandal that almost destroyed Ronald Reagan (http://www.salon.com/news/politics/war_room/2011/02/03/busby_iran_contra/index.html) , سلان
- (*Time* Article (<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,962858,00.html>)
<https://web.archive.org/web/20070110092602/http://www.time.com/time/magazine>) بایگانی شده
 در ۱۰ ژانویه ۲۰۰۷ توسط Wayback Machine (<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,962858,00.html>)
- Arms for Hostages (https://web.archive.org/web/201111004170312/http://www.historycommmons.org/entity.jsp?entity=al_shiraa_1)
- (Story needs to be told (<http://www.optiboard.com/forums/showthread.php?t=22199>))
- The Iran-Contra Affair 20 Years On (<http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB210/index.htm>): Documents Spotlight Role of Reagan, Top Aides. By the National Security Archive
- How the Reagan Administration Taught Iran the Wrong Lessons (<http://meria.idc.ac.il/journal/2007/issue2/jv11no2a5.html>) – Middle East Review of International Affairs, June, 2007
 article by Nathan Thrall
- Audio (<http://www.archive.org/details/TheSecretGovernmentTheConstitutioninCrisis>), "The Secret Government: The Constitution in Crisis" (<http://video.google.com/videoplay?docid=3505348655137118430>), ۱۹۸۷
 بیل مویرز special on the Iran-Contra Affair
- (Condensed article outlining Iran-Contra (<http://www.bartleby.com/65/ir/Irancont.html>))
- The Importance of the Iran-Contra Scandal, 25 Years Later (<http://nsarchive.wordpress.com/2011/11/29/the-importance-of-the-iran-contra-scandal-25-years-later>)

برگرفته از «https://fa.wikipedia.org/w/index.php?title=ماجرای_مک_فارلین&oldid=34841040»

آخرین ویرایش ۲۵ روز پیش توسط Tarikhejtemai انجام شده

ویکی‌پدیا
